

співпраці учня й учителя, підготовки відповідного дидактичного матеріалу з установкою на процес учіння, знання та використання різних видів самостійної роботи. В умовах діяльнісного підходу до навчання самостійна робота є інструментом формування компетентності «вміння вчитися».

ЛІТЕРАТУРА

1. Буряк В. Самостійна робота як вид навчальної діяльності школяра // Рідна школа. 2001. № 9. С. 49-51.
2. Величко О.В. Проблемне навчання як засіб підвищення пізнавальної активності школярів. Таврійський вісник освіти. 2014. № 1(45). С. 191-192.
3. Геращенко В.О. Самостійна робота як засіб формування навчальної діяльності учнів // Становлення якісного освітнього середовища як об'єкт педагогічного дослідження : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. Херсон : Айлант, 2006. Вип. 9. С. 121-123.
4. Демченко О. Реалізація основних підходів, методів та форм організації самостійної роботи у сучасній педагогічній практиці // Рідна школа. 2006. № 7. С. 19-22.
5. Ігнатова Р. Розвиток пізнавальної активності учнів як педагогічна проблема // Вісник Львівського університету. 2004. Вип. 18. С. 73-80.
6. Марчук Л.Б. Самостійна робота як метод урізноманітнення навчальної діяльності учнів // Рідна школа. 2000. № 4. С. 84-88
7. Мороз П.В. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник / Мороз П. В. К.: Педагогічна думка, 2012. 128 с.
8. Набока Б. Роль самостійної пізнавальної діяльності учнів в контексті формування загальнонавчальних умінь // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. 2013. Вип. 123(1). С. 234-238.
9. Терлецька Л. Формування навчально-пізнавальної активності учнів у контексті реалізації мети і завдань української освіти // Актуальні питання гуманітарних наук. 2014. Вип. 9. С. 129-134.
10. Хом'юк І.В. Уміння самостійної роботи, їх структура та рівні сформованості // Наук. записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2006. Вип. 18. С. 73-76.

REFERENCES

1. Buryak V. Independent work as a type of educational activity of the student // Native School. 2001. № 9. S. 49-51.
2. Velichko O.V. Problem education as a means of increasing cognitive activity of students. The Taurian Herald of Education. 2014. No. 1 (45). Pp. 191-192.
3. Gerashchenko V.O. Independent work as a means of forming students' educational activity // Formation of a qualitative educational environment as an object of pedagogical research: materials of the All-Ukrainian scientific-practical. Conf. Kherson: Island, 2006. Vip. 9. pp. 121-123.
4. Demchenko O. Realization of the basic approaches, methods and form of organization of independent work in modern pedagogical practice // Native school. 2006. № 7. S. 19-22.
5. Ignatova R. The development of cognitive activity of students as a pedagogical problem // Bulletin of the University of Lviv. 2004. Issue 18. Pp. 73-80.
6. Marchuk LB Independent work as a method of diversification of students' educational activities // Native School. 2000. № 4. S. 84-88
7. Frost P.V. Research activity of students in the process of teaching the history of Ukraine: a methodical guide / PV Frost: Pedagogical Thought, 2012. 128 p.
8. Naboka B. The role of independent cognitive activity of students in the context of the formation of general education skills // Scientific notes [Kirovohrad State Pedagogical University named after Vladimir Vinnichenko]. 2013. Vyp. 123 (1). Pp. 234-238.
9. Terletska L. Formation of students' educational and cognitive activity in the context of the realization of the goal and tasks of Ukrainian education // Actual issues of the humanities. 2014. Vol. 9. P. 129-134.
10. Khomyuk I.V. Ability to work independently, their structure and levels of formation // Sciences. notes of the Vinnytsia State. ped. to them. M. Kotsyubinsky. Vinnytsia: Nilan-LTD. Ltd., 2006. 18. P. 73-76.

УДК 373.5.016:94]:004032.6

Осадчий Дмитро,
студент ННІ історії та філософії
СумДПУ імені А.С. Макаренка,
м. Суми, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛЬНИХ МЕДІАПРОДУКТІВ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ

Стаття присвячена дослідженню використання медіапродуктів в процесі викладання історії в школі. У статті обґрунтовано доцільність використання візуальних медіа продуктів як визначального фактору засвоєння нових знань учнями.

Ключові слова: *медіапродукт, візуальні засоби, урок історії, загальноосвітня школа.*

Осадчий Д. *Использование визуальных медиапродуктов в процессе преподавания истории в школе.* Стаття посвящена исследованию использования медиапродуктов в процессе преподавания истории в школе. В статье обоснована целесообразность использования визуальных медиа продуктов как определяющего фактора усвоения новых знаний учащимися.

Ключевые слова: медиапродукт, визуальные средства, урок истории, общеобразовательная школа.

Osadchyi D. *The use of visual media products in the process of teaching history at school. The article is devoted to the study of the use of media products in the process of teaching history at school. The article substantiates the feasibility of using visual media products as a determining factor in the assimilation of new knowledge by students.*

Key words: media product, visual aids, history lesson, comprehensive school.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти має відповідати всім викликам, що несе сьогоднішня. Роль освіти є важливим чинником в нашому житті. Але вона має пристосовуватись до умов та викликів часу. На сучасному етапі розвитку системи освіти важливо формувати в учнів критичне ставлення до інформації, яку вони здобувають кожного дня на уроках. Навчання потребує напруженої розумової діяльності учнів, що забезпечує успішне засвоєння знань. Для учня важливо пояснити, розповісти, а головне продемонструвати матеріал для кращого засвоєння. Так, на уроках історії, нові технології навчання спрямовані на розвиток в учнях здібностей бачити проблему, виявити суперечності та висувати власні судження. Для того, аби правильно реалізувати поставлені освітні завдання важливим є використання на уроках різних за видами медіапродуктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням про використання медіапродуктів на уроках історії в загальноосвітніх школах присвячено багато робіт, що видані як в монографіях, так і на сторінках періодичних видань. Загалом питанням впровадження медіапродуктів в систему освіти шкіл займалися К. Баханова, О. Мокрогуза, О. Подобєд, Д. Десятова. Дані дослідники на сторінках періодичних видань зосередили увагу на впровадженні інноваційного аспекту навчання історії в школі, в тому числі потенціал використання навчальних мультимедійних презентацій, інтернет ресурсів, залучення відеохостингів, віртуального навчання на уроках історії.

З появою загальнодоступного медіапродукту до нього зростає інтерес, як до елемента впровадження в освітній сфері. Над даним питанням працювали П. Коваленко, В. Потапова, Л. Гуменюк. Але в даному напрямі залишається ще багато малодосліджених питань, одне з яких використання саме візуальних медіапродуктів в процесі вивчення історії в школі.

Формулювання цілей статті. Розглянути питання про методи впровадження медіапродукту в початковий процес загальноосвітньої школи. Дослідити підвищення рівня знань учнів за рахунок впровадження на уроках візуального медіаматеріалу у вигляді презентацій, історичних хронік, карт та іншого.

Виклад основного матеріалу. Сучасне інформаційне суспільство вимагає від вчителя і учня значно більше зусиль, направлених на безперервне вдосконалення інформаційних компетентностей. Інформаційний простір, що нас оточує передусім створений з освітньою метою, аби мати змогу поширювати, розвивати, візуалізувати інформацію. Система освіти ставить перед собою завдання сформувати досконалу, всебічно розвинуту особистість. Подібне завдання можна реалізувати шляхом систематичного, послідовного удосконалення творчих, критичних, дослідницьких навичок, вмінь і здібностей учня.

Теоретичні завдання, які виникають в процесі викладання історії реалізуються шляхом візуалізації навчального матеріалу за допомогою мультимедійних засобів. Загалом кожен візуалізований матеріал ставить перед собою певне завдання. Візуалізація навчального матеріалу шляхом впровадження медіапродуктів на уроках історії, допомагає учням розвивати уяву, прораховувати данні за допомогою графіків, переглядати кінохроніки з даного періоду, прослідкувати пересування людських мас по території світу, ознайомлюватись з творами образотворчого мистецтва.

Звичайно, що візуалізований матеріал можна використовувати на різних етапах уроку. Наприклад, для мотивації учнів на початку уроку. Перед початком уроку важливо з перших хвилин зацікавити учнів для подальшої роботи. Зацікавленість на початку буде тримати інтерес учня до кінця уроку, а добре підібраний матеріал, що буде впливати на нього в процесі уроку і не дозволить зацікавленості зникнути при подальшій роботі [1, с. 45].

Візуалізований матеріал слід використовувати для демонстрації інтерпретацій, що презентують різні позиції, оцінки подій, процесів і явищ. Загалом для того, аби показати учням різне бачення на певну проблематику і за рахунок злиття точок зору сформувати власний контекст бачення ситуації. Метод передбачає розвинути в учнях за рахунок наявності різних ідей та оцінок, власну світоглядну модель [3, с. 120].

Важливим завданням кожного уроку є активізація розумової діяльності учня. Тут же завдання вчителя, шляхом використання медіапродукту показати дві конкуруючі точки зору, яку одна частина учнів буде відстоювати, а інша вірогідно опонувати їй. В процесі дискусії психічний стан змінюється, що обумовлює стимуляцію розумової діяльності та побудову власної точки зору.

Робота з візуальними медіапродуктами на уроках історії, зумовлює ряд переваг перед іншими методами навчання. Але головним завданням даного методу є сформувати в учнів основне уявлення про предмет вивчення за рахунок ознайомлення з візуальним матеріалом. Подібним чином метод формує в учнях зародки дослідницької, творчої, логічної роботи. Не поодинокими є випадки, коли учень за рахунок візуального

матеріалу проявляє зацікавленість темою, що в подальшому стимулює його досліду роботу в цьому напрямку та процес самоосвіти.

Але не потрібно забувати, що освітня програма, що перенасичена відеоматеріалом є недосконалою. В свою чергу виклад теоретичного матеріалу, це свого роду загальні рекомендації для вивчення, а сама візуалізація, що стимулює логічну, та творчу діяльність - це практична діяльність. Правильна організація уроку з медіапродуктом напряму залежить від медіаграмотності самого педагога. Підбір матеріалу повинен відповідати віковій категорії учнів, та темі, не перевантажувати учнів, а зацікавити [7, с. 268].

Робота з візуальними джерелами може проводитись в різних формах, з заохоченням всіх учнів класу, малої групи, парно чи індивідуально – це є ще однією перевагою цих засобів, що забезпечують навчання учнів історії.

Для опанування, або засвоєння нового матеріалу існують види візуальних джерел: історичні карти, фотографії, карикатури, графічна статистика (діаграми, графіки, статистика), плакати, реклама, твори образотворчого мистецтва, кінофільми, відеофільми, відеосвідчення.

Кожен з видів візуальних історичних джерел використовують для покращення якості освіти учнів в галузі гуманітарних наук.

Історичні карти використовують, як засіб зображення пересування людських мас на конкретній території. Цей вид джерел дає учням можливість побачити, як торгівельні, морські, сухопутні шляхи сполучення держав. Прослідкувати зовнішньополітичну діяльність країн щодо сусідніх держав конкретного регіону світу.

В свою чергу фотографії дають учням чітку картинку конкретного часу. Це свого роду машина часу, що переносить учня в події часу. З історичної фотографії учень дістає інформацію про культурні надбання, архітектуру, розташування певних об'єктів на місцевості [6, с. 125-126].

Одним з найцікавіших візуалізованих джерел є карикатури. Це джерело є одним з найоригінальніших в історії XIX – XX ст. За допомогою них, учень може уявити тогочасну ситуацію розгадавши замаскований зміст картинки, що зумовить його розумову діяльність. Оглядаючи представлену карикатуру, учні шляхом аналізу впізнають головних героїв зображення, їх роль на карикатурі, та їх діяльність, що зумовила їх появу на ній [4, с. 22].

Кожна наука має свої виміри, що опираються на статистичні дані. Не оминула ця тенденція й історію. В процесі викладання історії в школі, наявність графічного зображення статистики буде доцільним елементом уроку, якщо йдеться про певні цифри. Адже навчання спрямоване також на формування зорової пам'яті учасників навчального процесу.

Схожі характеристики можемо прослідковувати в плакатах та рекламних оголошеннях. Подібний елемент дає учням зрозуміти не ситуацію в цілому, а лиш маленьку частину її, на відміну від карикатури. З плакатів та реклам учень дізнається про агітаційні дії певних організацій та їх позицію в певних ситуаціях. Рекламні шпальта дають уявлення про речі, до яких привертати увагу населення та заохочували до дій.

Твори образотворчого мистецтва в свою чергу теж відносять учнівський колектив до часів їх створення. Візуалізація даного роду джерела являє собою картини, фрески, портрети. З одного боку наявність портретів історичних діячів дозволяє учням різної вікової категорії познайомитись з ними візуально, що допомагає розвинути зорову пам'ять.

Оригінальним джерелом спостереження, що відіграє одну з провідних ролей у вивченні історії, є перегляд відеофільмів, кінофрагментів, відеоспостережень та інтерв'ю історичних діячів. Для викладання історії цей вид візуалізованого джерела є найбільш інформативним. З них, учень може на власні очі побачити події, що описані на сторінках підручників. Це цінне джерело для вивчення історії XIX – XX століття, що не спотворено показує життя суспільства. З іншого боку, шляхом створення нового медіапродукту та інформаційних систем, можна звізуалізувати перебіг подій, що відбувались сотні років тому. Подібні кадри розвинуть в учнів інтерес до предмета, а в перспективі дадуть свої позитивні плоди [2, с. 3].

Але подібні методи візуалізації займають певний проміжок часу. Загалом для проведення подібної операції на уроках слід відвести час [5, с. 42]:

По-перше, використання художніх фільмів історичної тематики призводить до проблеми нестачі часу. Але більшість фільмів займають великий проміжок часу. Тому доцільно буде використати лише фрагменти фільму для раціонального використання часу.

По-друге, яскраво і наочно зображуючи події минулого, історичні фільми зазвичай мають чимало елементів художньої вигадки, які часто не відповідають історичній достовірності.

По-третє, перед впровадженням подібного роду матеріалу на уроках, вчитель має звернути увагу учнів на певні факти, та попередити про те, що даний фрагмент було виготовлено під впливом ідеологічної гілки, що проходить червоною лінією крізь відеофрагмент. Саме тому в учнях слід розвивати критичне мислення, що допомагає обмірковувати та фільтрувати інформацію. Подібні маніпуляції слід проводити шляхом співставлення фактів кінохроніки та теоретичного матеріалу, що отримано на уроці. Тоді перегляд художніх історичних фільмів буде сприяти не лише розвитку образного сприйняття минулого, а й формуванню навичок критичного мислення.

Кожне історичне джерело має свою специфіку обробітку та використання, але а процесі навчання, шляхом візуалізації та правильного використання вони дають свій процент до якості сприймання, запам'ятовування та відтворення інформації учнем.

Висновки. Таким чином, розглянувши освітні та виховні можливості сучасних медіапродуктів, що впроваджуються в освітній простір на уроках історії в загальноосвітніх школах України, можемо говорити про його беззаперечну користь для розвитку критичного мислення учнів. Сучасний візуальний медіапродукт є інструментом, що дає можливості розширення традиційного уроку.

Проте, виникають і ризики у зв'язку з якими використання візуального медіапродукту є обмеженим. Перш за все, погіршення пам'яті та уваги учнів. Тож завдання вчителя, що впроваджує медіаконтент в навчальний процес, ретельно обирати інформацію. Саме тому одним з пріоритетів сучасної міжпредметної освіти маж стати медіаграмотність, тобто здатність учнів критично сприймати інформацію, отриману з різних джерел, відділяти реальність від маніпуляцій.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Іванов В., Волошенюк О., Мокрогуз О. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін. Київ: Центр вільної преси, Академія української преси. 2016. 201 с.
- 2.Кагітіна Н., Мокрогуз О. Мій конспект. Історія України. 11 клас. Харків: Основа. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). 2016. 160 с.
- 3.Матеріали обласної науково-практичної конференції «Впровадження медіаосвіти в практику роботи навчальних закладів області». Дніпропетровськ, 2014. - 144 с.
- 4.Українська історія в кінофільмах: посібник для вчителя. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 57 с.
- 5.Череповська Н.І. Візуальна медіакультура: розвиток критичного мислення і творчого сприймання. Київ: Міленіум, 2014. 59 с.
- 6.Шейбе С. Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі. Київ: Центр вільної преси, Академія Української Преси, 2014. 319 с.
- 7.Яцимирська М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій). Вісник Львівського університету. Серія журналістика. 2007. Вип. 30. С. 267-276.

REFERENCES

1. Ivanov V., Voloshenyuk O., Mokroguz O. Media literacy in the lessons of social disciplines. Kyiv: Free Press Center, Academy of Ukrainian Press. 2016. 201 p.
2. Kagitina N., Mokroguz O. My abstract. History of Ukraine. Grade 11. Kharkiv: Basis. Concept of introduction of media education in Ukraine (new version). 2016. 160 p.
3. Materials of the regional scientific-practical conference "Introduction of media education in the practice of work of educational institutions of the region". Dnepropetrovsk, 2014. - 144 p.
4. Ukrainian Film History: A Teacher's Guide. Kyiv: CVP, PMO, 2018. 57 p.
5. Cherepovskaya NI Visual media culture: the development of critical thinking and creative perception. Kyiv: Millennium, 2014. 59 p.
6. Sheibe S. Media literacy. Critical Thinking in the Multimedia World. Kyiv: Free Press Center, Academy of Ukrainian Press, 2014. 319 p.
7. Yatsimirskaya M. Mediatext as a product of journalistic creativity (psycholinguistic analysis of logical perception and emotions). Bulletin of the University of Lviv. Journalism Series. 2007. Iss. 30. P. 267-276.

УДК 373.5.016:94]:930.2

Токаренко Ігор,
студент ННІ історії та філософії
СумДПУ імені А.С. Макаренка,
м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

У статті досліджено особливості використання історичних документів на уроках історії. Проаналізовано теоретико-практичну базу з даного питання та висвітлено основні методичні прийоми використання історичних документів у процесі формування історичних знань учнів.

Ключові слова: історичний документ, методика, джерело, компетентність, урок історії.

Токаренко И. Особенности использования исторических документов на уроках истории. В статье исследованы особенности использования исторических документов на уроках истории. Проанализированы теоретико-практическую базу по данному вопросу и освещены основные методические приемы использования исторических документов в процессе формирования исторических знаний учащихся.

Ключевые слова: исторический документ, методика, источник, компетентность, урок истории.

Tokarenko I. Speciality of use historical documents in history lessons. The article explores the peculiarities of using historical documents in history lessons. The theoretical and practical base on this issue is analyzed and the